

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők:

Kolozsvár, Bástya-utca, 9. szám.
Reclamatíók-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések *Wieder* József főtitkárhoz intézendők (Hosszu-utca 22.), a pénzküldemények: *Biró* Gyula egyleti pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárt (Nagy-utca 44. szám).

Rendes tagok 2 frt (4 korona), körít tagok 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.

Hirdetés díja: garmond soronként 8 kr. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona). Egyleti tagok, éves és féléves hirdetőik 25% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

Miképen mozdítjuk elő a rajzást?

(Vogel V. után.)

A méhes állása igen fontos a méhek gyarapodására, nevezetesen a rajzásra. Szélnek kitett méhesekben ritkán van raj; sőt, hol állandó a léghuzat, a rajzás el is marad. Nedves helyen mindig hűvös van, csak azon méhesekben szoktak a méhek korán rajzani, a melyek száraz és meleg, széltől ment fekvésűek. Nem azt kell értenünk meleg fekvés alatt, hol a köpüket a nap egyre süti, hanem a méhes elejét süssse, a köpüket pedig télen-nyáron a napsugár elől meg kell óvnunk.

A legtöbb méhész, és nem ok nélkül, azt tartja, hogy rajzásra legalkalmasabb a szalmakas. Keretes kaptárban levő nép szintén szorítható rajzásra, ha annak idején a költőfészket szűkebbre vesszük; ámde ennél többet veszítünk a réven, hogy mézgyűjtésben meg lesz akadva. Ez esetben már többet ér a műrajoztatás.

Minduntalan halljuk, hogy csakis népes méhcsaládokat teletessünk, a miért is a magméheket már ősszel, idejében egyesítéssel erősitjük. Csupán népes családokkal sikerül a méhészet. Találkozók gyengébb család is, mely tavasz indultával hamarosan fel is gyarapszik, ez azonban ritka eset, mire számítani nem szabad. Tavasz-

szal egyesítetni már nem ajánlatos, ez időtájt csak az anyátlanokat kell egyesítésre, erősítésre használni.

Hol az őszi gyűjtés el nem marad és még a késői rajok is elegendőt építenek és telelőre is gyűjtenek, nem nagy tudomány sikeresen méhészkedni. Hol azonban csak tavaszi gyűjtés van, ott megvállik, ki a legény.

Korán tavasszal semmi dolgunk a rajoztatni kívánó méhcsaládokkal. A mint a tavaszi tisztulási kirepülésöket a méhek megtartották, legyen gondunk, hogy a méheknek, a hol hiányzik, a méz készletet pótoljuk. Korán tavasszal legjobb fedett mézes lépekkel a hiányt pótolni, mert ha folyékony vagy akár vízzel hígított mézzel etetünk is, mindkét esetben a méhcsalád annyira felzúdul, hogy erre a méhek kijárása mindinkább sűrűbb lesz és hűvösebb időben a kijárók nagyobb része kint elpusztul. Fedett mézzel való etetés mellett a méhcsalád továbbra is nyugalomban marad és akkor indul meg a fokozottabb működése, midőn azt a természet előírja. A méheket tehát korán tavasszal szépen békében kell hagyni nyugodni, ez a méhészeti tudomány első regulája.

A téli kitömést tavasszal ki ne vegyük, sőt ellenkezőleg: ki télen nem alkalmazza, most rakja be, mivel a költéshez nagyobb meleg kell, mint a méhek kiteleléséhez.

Ha észlelnők, hogy egyik-másik méhcsalád még zord időben is röpked, úgy tudhatjuk, hogy vizre van szüksége. Eme méhcsaládnak adjunk be rögtön vizet, úgy, hogy könnyű móddal fogyaszthassa. Víz hiányában a legerősebb méhcsalád is elgyengülhet. Víz a nagysejtű herelépekbe önthetünk s ennyi 8—14 napra elegendő.

A mint az idő annyira megenyhül, hogy a méhek naponkint is kijárhatnak, egyesíteniük kell az anyátlanokat, nehogy rablás támadjon. Az anyátlant más kaptár mézkamrájába helyezzük, ha egy-két órával később a leghátsó fedődeszkát annyira eltávolítjuk, hogy egy kis rés támad, az árva család baj nélkül lehuzódik a rendeshez. Ilyenkor az árvák anyásításával ne vesződjünk, mert annak haszna nincs.

A kevés népü, de rendes anyával bíró család költőfészket szükítsük és tartsuk melegen

A mint az első jobb gyűjtés, többnyire a gyümölcsfa virágzása közeledik, minden család kivétel nélkül rendben legyen.

Mentől népesebb valamely méhcsalád, annál nagyobb hasznunk lesz tőle. Már régtől fogva tudják a méhészek, hogy a méhek gyarapodását serkentő etetéssel elősegíthetjük. Ki azt hiszi, hogy egy-két kanál mézzel serkentőleg etet, csalódik, miután ily csekélységgel a méheket haszontalan, sőt káros kirepülésekre ingereljük.

Az ilyen serkentő etetésnél mézet, vizet és virágport nyújtunk, szóval mindazt, mire a méheknek a fiasításhoz szüksége van, mintha csak a legjobb gyűjtésök volna.

Jó betelelés mellett van a méheknek ilyenkor még mézők elegendő, de ez néha megjegecedett (ikrás), többnyire pedig be van fedve. Ilyen méz a fiasításra serkentőleg nem hat, sőt ha bőven van, a költőfészket korlátozza. A befedett mézes lépet a költőfészkekből kivesszük, lefedelezzük és ismét visszarakjuk melléje, meg egy vízzel töltött lépet is, hadd legyen módjuk a sűrű mézet felhigítani.

Az etetni való mézhez ilyenkor $\frac{2}{5}$ -rész vizet teszünk forrón felegyenlítve. Ezen serkentő etetés csak az erős méhcsaládoknak jár; a gyengéket ily módon etetni nem tanácsos, mivel az ilyenek a felhordott mézzel a költő-fészkeket még inkább összeszorítják.

Minden 2—3 nap $\frac{1}{2}$ liter ily vizes mézet adjunk, ha 3 liter ily mézes vizet egy-egy családra szánunk, ennek hatása 8—12 napig tart, miután több napi időközben etetünk.

A kezdőknek ritkán van feletetni való méze, ez esetben aztán kandisz cukrot használhatunk, hanem még ezen aránylag legjobb cukornem sem olyan kiadó és hasznos, mint a méz, azért a cukoroldathoz is legalább néhány kanálnyi mézet vegyítsünk. Nem tiszta cukorfélék, a minő pl. a szirup is, a méhek vesztét okozhatja.

Nagy figyelem legyen ám az etetésnél, melegebb időben csak este etessünk, ha méhek nem járnak és mézet elcsepegtetnünk nem szabad, különben kész a rablás.

Fontos dolog az is, hogy a fejlődő családoknak fokozatosan munkás-sejtes lépeket a költőfészkebe akgassuk, különben könnyen megszorul az anya hely dolgában.

Csak oly fontos a fiasítás gyarapodására a virágpor is, mint a méz, mert habár kisebb mennyiségben, ép annyira van szüksége a méheknek virágporra is, melyet azonban nehéz eltenni, mert télen át a virágpor sokszor még a kaptárban is, de a szabadban

bizonytal elromlik. A ki ősszel virágpontos lépeket talál, csak akként óvhatja meg azokat az elromlástól, ha Dzierzon tanácsát követve, a virágpont följébe mézet tölt. A hiányzó virágpontot a méhek szerencsére huzamosabb ideig nélkülözhetik s talán csak beáll valamely kedvező, szép verőfényes nap, a midőn a virágpont helyett a méheknek lisztet (buzalisztet) adhatunk. Miután a méhek a virágpontból, tehát a lisztből is csak repülés közben rakhatják meg kosárkáikat, a lisztet csak a szabadban szedik fel. Tanácsos a lisztet a méhestől valamivel távolabb felállítani, mert különben a prédára éhes idegen méhek nagyon rászoknának a méhesünkbe való járásra.

Vízre is nagy szükségök van a méheknek, hiszen a költés táplálékának nagyobb része vízből áll; tavasszal pedig sok méh elpusztul a vízre való járás alkalmával. Nagyon is hasznos tehát ilyenkor is a méheket a kaptárban itatni, mely célra a Ziebolz-féle palack a legjobban megfelel. Még nyáron se engedjük méheinket távolra, talán alkalmatlan és szeles helyen való vízpocsolyákra, folyókra járni. Az olyan itató sem ér semmit, hol a méhek csak hébe-hoba vizet találnak, a mint a méhek az itató-helyet megszokták, legyen rá gondunk, hogy ott víz mindig legyen, különben attól elszoknak.

V. I.

Hogyan segítsünk az álnyás családon.

Tudvalevő, hogy azon anyátlan család, melynek nincs módjában pótlólag új anyát nevelni, rendszerint elébb-utóbb álnyással lesz, azaz egyes munkások petézni kezdenek. A petező munkások, az ugynevezett álnyások, terméketlen petéket rakván, azokból csakis herék fejlődhetnek; ha ez a költés a munkássejtben van, ki van dudorítva és ez a púpos költés. Az álnyás állapotban a méhcsalád úgy viselkedik, mint más rendes család; legfeljebb a virágpont gyűjtő méhek nagyon kis gömböcskével térnek haza; a kaptár belsejében, a lépek sejteiben, a petezés rendetlen; egyes sejtekben van pete, sok is, és többnyire a sejt oldalfalához tapasztva, a mellette való sejt üres s aztán van megint egy-két sejtben néhány pete s így tovább. A púpos fiasítás is ebből következőleg szórványos, nincsen oly zárt sorokban, mint a rendes méhcsaládnál. Az álnyás család a petező munkások daczára is anyabölcsőket készít, némelyikben pete, vagy álcza van, természetesen csak terméketlen

petéből származó, abból anya sohse lehet. Némely anyasejt felet-
tebb hosszura nyúlik, mivel a herefiasítás folyton lejjebb száll.

A mint a méhész a leirt jeleket látja, ne bizzék az esetleg
szembetűnő anyabölcsökben, hanem lásson mielőbb utána, hogy
a bajt megszüntesse; de korántsem úgy, mint az anyátlan család-
doknál, anyabölcső, tartalékanya, vagy anyanevelésre alkalmas fe-
detlen munkás fiasítás beadása által, mert mindez, az álynyás álla-
poton ritkán segít, bizonytalanságért pedig kár a munkás méheket
henyéltetni s az időt vesztegetni. A leginkább ajánlt és használt
eljárás ez: a röplyukat elzárjuk, a kaptárban levő lépeket kiszede-
getjük, a rajta levő méheket pedig leseperjük és akként nyert lé-
peket szükség szerint felhasználjuk. Ajánlják némelyek az álynyás
család lépeinek kiszedését, illetve a kaptár teljes kiürítését, és hogy
az üres kaptárba néhány fiasításos lépet tegyünk a rajta ülő mé-
hekkel egyetemben s hogy aztán az álynyás családot lépeiről a
kert valamely távolabbi részén leseperjük, minek következtében
állítólag az álynyák repülni nem bírván, ott vesznek. Régen, kezdő
éveimben megpróbáltam ezt és kíváncsi voltam az álynyákat meg
is látni, addig-addig néztem az elröppenő méheket, míg egy se
maradt ott. Hová lettek az álynyák? Bizony visszarepültek régi
helyükre, mert mintha semmi sem történt volna, úgy petéztek vigan
tovább. Néha sikerült ez a módja a segítségnek, de ritkán, azért nem
is vesződtem vele tovább, hanem kerestem és találtam más, biztos
módját az álynyás állapot megszüntetésének.

Az esetben, ha az álynyás családot, mint családot, továbbra
is fenn akarom tartani, alkonyat felé, mihelyt a méhek röpülésüket
megszüntették, vagy korán reggel, kiszedem az egész álynyás csa-
ládot a zárt keretbakba s nem hagyok a kaptárban egy méhet
sem, más családból (csak a szomszédosból nem) kikeresem az anyát
s átteszem lépestől az álynyás volt kaptárba meg néhány keret
fiasítást és berakok még lépeket is, ezután saját népéből pedig kö-
rülbelől még a felét. A kaptárajtókat beteszem rendje szerint és a
zárt bakban levő bűnösnek visszaadom a szabadságát, azaz leve-
szem a lezáró fedőt. A mint a méhek munkára szállanak, megindul
az álynyás is repkedni, egyik része egyenest haza megy, de mit
lel otthon? Szokott helyén rendes, munkás család van, nem is
alkalmatlankodik soká, hanem hozzá fog ő is a gyűjtéshez. Nem

egyszerre, hanem szép lassan megfogy az álynyás méhek száma a bakban, úgy, hogy másod-harmadnap a még hátramaradt nehányat bátran kiséperhetjük. Megjegyzem, hogy rablásra hajló időben mézes lépeket a nyitott bakban nem hagyhatunk.

Miután az álynyás család uj anyára szert tenni ritkán hajlandó, nem is pazaroljuk avval az időt és anyagot, hanem helyére rendes termékeny anyával bíró családot elegendő néppel teszünk, mely az álynyás család munkásait magába fogadva, javára fel is használja. Anyát más családdal neveltetünk, azzal, honnan kivettük, mert a visszamaradt és a hazaszállókka! még megerősödő család készséggel fogad el anyát, anyabölcsőt, esetleg nevel magának uj anyát, hiszen meradt arravaló fiasítása elég. **Valló János.**

A méhtetvekről.

A mult év nyarán méhesemben nagyon elszaporodtak a méhtetvek. Különösen az anyaméhet támadták meg. Egy három éves anyán tizenegy darabot számláltam meg s igensok méhet találtam 2 - 3 darabbal.

Az anyákat kifogva, levettem rólok a tetveket. Hogy ez nem volt könnyű munka: minden méhész elképzelheti. Az anyának folytonos nyugtalansága is nehezítette a feladat megoldását; (megvallom, magam is izgatott voltam) elvégre sikerült ugyan, de pár nap mulva történt átvizsgálásnál két legszebb anyát halva találtam. Kétségen kívül, saját népe ölte meg, az emberi test idegen szagja miatt nem ismervén fel saját uralkodónójét.

Tíz napra tartott uj vizsgálat alkalmával úgy találtam, hogy a már előbb megtisztított anyákat ismét meglepték a tetvek. Feleslegesnek tartottam a további időrabló és a mellett az anya életét is veszélyeztető pepecselést. Erős pipafüstöt bocsátottam a kaptárba s csakhamar azután az aly deszkán, jócska számú tetvet találtam, de még mindig elég maradt a család népén is.

Ekkor egy másik kísérlethez folyamodtam. Egy darab posztót megáztattam terpentiben és ezt az aly deszkára helyeztem. A méhek rendkívül nyughatatlanok lettek és folytonos zúgással adtak jelt, hogy valami nekik nem tetszik.

Reggel nagy mennyiségű élettelen tetü hevert az aly deszkán, és a kaptár népe megvolt szabadítva az alkalmatlan élősdiectől

Simay L. Tivadar.

A méz mint konzerváló anyag.

Mint falusi gazda, ki a méhészkedés mellett különösen a baromfi tenyésztésre is kiváló súlyt fektetnek, számos kísérletet tettem arra, hogy miképpen lehetne a tojást legjobban és leghosszasabban eltartani? Mert megvallom, hogy mindaz, a mit a lapok közlései után, mint »csalhatatlan,« »biztos« eljárást kipróbáltam, vagy épen nem, vagy alig vált be.

Papirba göngyölés, glicerin, paraffin, viasz bevonás, sós víz, stb. egyik sem vált be kellőleg, még a timsó, salicilsav oldat, kollodium, vizüveg és lakkalvaló bevonás mellett is alig fele maradt meg a juliusban eltett tojásból (folyó év február 1-én bontottam fel).

Mindezeknél jobbnak bizonyult a *méz*. A tojásokat langyos vízben megmosva, betettem egy üveg edénybe, azután a mézet forrásig hevítve, mikor 60 fokra lehült, a tojásokra annyit öntöttem, a mennyi ellepte s azután jól bekötve, száraz, hűvös pinczébe helyeztem. Az ekképen kezelt tojásokból február 1-én 85% teljesen ép volt, míg, az eddig legjobbnak bizonyult fa hamuba szárazon és előbb disznózsirral bevont tojásokból is csak 75% volt használható.

Ennél is meglepőbb volt azonban az eredmény azoknál a tojásoknál, a melyeket Vaselinnel bekenés után mészvízbe tettem, mert ezeknek 95%-a teljesen ép volt, s azt hiszem, hogy a többi már romlott állapotban került kísérlet alá. **Erdős Lajos.**

A valódi angol „Plumcake“ készítmódja.

250 gramm vaj, 250 gr. méz, 250 gr. finom liszt, 200 gr. nagy szemű, ugyaennyi apró mazsola, 62 gr. narancshej, 62 gr. citromád finomul felvagdálva, 7 tojás sárga, 60 gr. rum.

A vajat habzásig kell keverni (1/2 óra), azután vegyünk 2 tojás sárgát, két kanál lehabozott pergetett mézet s mindezeket keverjük jól össze s öntsünk még 2 kanál rumot is hozzá s miután az egészet még egyszer jól összekevertük, vegyünk ismét 2 tojás sárgát, két kanál mézet, rumot s összekeverés után kezdjük ismét elől, míg tojás, méz és rum fel lesz dolgozva. Ezután hozzáadjuk a narancsot és citromátot, jól összekeverjük. A 7 tojás fehérjét habbá verjük s ekkor a lisztet és tojáshabot apránként belekeverjük olyképen, hogy úgy a lisztet, mint a tojáshabot csak kanalan-

ként vesszük, míg az előirt mennyiség fel lesz dolgozva. Legvégül vesszük a malozsát, mire kész a tészta.

A formát vajjal meg kell kenni, a tésztát pedig zsemlye reszeléssel behintjük, a sütő csőben barnára piritjuk.

Liskai Jozsef.

Egy kis ócska ujdonság.

Egyletünk könyvtára a mult évben többek között egy igen érdekes kis régiséggel, egy száz évnél idősebb méhészkönyvvel gyarapodott Bodor László úr szivességéből.

Teljes czime a 72 lapra terjedő magyar nyelven írott műnek: **»Méhész könyvetske, Mellyben, Felsőbenis: Hogy a Teremő Istennek Bölcsesége e' kised állatokban ne hallgatna, rövid Prologusban az elő-adattatik: azután; Casimirus Lengyel-oroszági király és Néh. Bethlen Gábor Erdély-oroszági Fejedelem', Fő-Méhész-Mestereiknek, Méhek körül való dajkálkodásaiknak módja A' Tiro Méhész-Gazdáknek kedvekért Le-iratik. Nyomt. Ezer hétszáz hatvanharmadik Eszt.**

Már maga ez a czim is rendkívül érdekes, mert utal arra a tekintélyes fejlettségü, államilag istápoltt méhészetre, mely a mult században nálunk virágzott. Hangzatos czimének tartalua teljes mértékben megfelel. Bámulatosan józan, erős logikájú, helyes következtetésekkel dolgozó méhész volt névtelen írója. A rablóméheket liszttel hinti, hogy megtudja, melyik a rabló s úgy jár el, mint ma járunk el, tudja, hogy a méhek az ammoniákos vizet nagyon szeretik, (hogy ammoniák tartalmáért szeretik, azt természetesen nem tudja, de hiszen nem is tudhatta), a lépes méz kisedésekor a méheket kidobolja, nem kénezi le; ha valaki csodás dolgot ír a méhekről, vagy azt mondja: Tsudálatos Phaenomenonja a' Természetnek, ha ez így esik-meg, vagy: én-clőttem az képtelen dolog, nem-is emlitem. stb.

Ez úttal a sok közül a herefogást akarom itt közölni. Mai napság szebbnél-szebb mesterséges, mondhatni művészi herefogókat készítenek. A mi honfitársunk ezelőtt százötven évvel sokkal egyszerűbben és olcsóbban érte el ugyanazt az eredményt. Ime methodusa:

»104. Ha pedig az eleven-szárnyan járó herét magad akarod

el-veszteti mesterséggel, ezt tselekedd: A fel-fojótöknek mesd el a' szarát, azután annak a töknek a fenekén (a' melynek elvágta a' szarát,) tsinálj egy olyan kis jukat, mellyen a méh-féreg¹ ki-térjen egyedül, a' here pedig ki ne férjen; a' tök-szárnak-is a' kisebb végét jukaszsad meg tsak kitsinyen, hogy által menjen a' méh-féreg, a' méh; a' here ped ne menjen: meg-jukasztván mind a' tök fenekét, mind a' tök-szár kisebb végét, a' tök-szarát csináld-bé a' tökben, a' kisebbik végén egy más arányokban légyenek, de úgy-hogy össze ne érjenek, (ez olyan léssen, mint a hal-varsa,) ezt osztán, délben mikor meg-indulnak a' herék, tsináld a kosár'-jukára a' nagyobbik jukával a' tök-szárnak, ebbe a here belé-mégyen 's ott marad; hogy el-takarodik a' here dél után veszed el őket a kosár mellett. NB. Annyi kitsiny jukat a' varsa mellett hagyj, hogy a méh bújhasson ki 's bé rajta, a' here pedig ne bújhasson.

B. S.

A lépes méz birálata.

Abból az alkalomból, hogy Budapesten az idén megnyilik a mézelárusító csarnok, a hol bizonyos osztályzat szerint bocsáttatnak áruba a mézek, nem lesz talán minden érdekesség nélkül tudomást szereznünk arról, hogy Amerika méhészei e téren hogy igazodnak el.

Az Észak-Amerikai Méhész-Egyesület a következő fokozatot fogadta el a lépes mézre s amennyiben alkalmazható a pergetett mézre vonatkozólag is. Ez a fokozat már csaknem mindenütt elterjedt Amerikában.

Fancy (= tökéletes, eszményi jóságú). A lépek egész kiterjedésükben egyenletes vastagok, egyenesek s egyformán vannak a sejtek megtöltve. A lépnek mind a 4 oldala egyformán erősen van a keretléczhez ragasztva. Ugy a keret, mint a lép teljesen tiszta. Minden sejt be van fődve, kivéve a léczek melletti sort.

No. 1. A lépek egyformán vannak megtöltve, de vagy görbék, vagy egyenctlenek, vagy a lécztől elvált, vagy néhány sejt fődetlen. Ugy a lép, mint a keret teljesen tiszta.

Ezen két főcsoport mindenikében még három alosztályt különböztetnek meg a lépes méz színe szerint: fehér, mézszínű (amber) és sötét (barna). (The American Bee Journal, * * *)

¹ A munkás méhet érti alatta.

Szemle.

○ Lapunk múlt számában egy igen fontos és értékes méhészeti munkáról tettünk említést, mely Franciaországban jelent meg. Most megint abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy egy másik, a nagy méhészközöniséget is közelről érdeklő műről adhatunk hírt. A mű címe: »L' Abeilles à travers les âges.« (A méh a történelem korszakaiban, vagy helyesebben, de nem szó szerint a Méh történelme). Jules de Soignie előkelő író tollából. A méh jelentőségét, szerepét a társadalomban (mert ennek a »szúrós« kis bogárnak nagy és fontos szerep jutott mindenha osztályrésziül az emberi társadalomban) tárgyalja szépen, alaposan, kimerítően, kezdve a kereszténység előtti időktől napjainkig. (L' Apiculteur, Paris 1897, febr.)

+ Az E. Bertrand szerkesztésében Nyonban (Svájc) megjelenő Revue Internationale d'Apiculture 1897-iki száma érdekes ismertetést közöl L. A. Aspinwal amerikai méhészeti író egy értekezéséből, a melyben a méh elfajulásával foglalkozik. Aspinwal abból indul ki, hogy úgy a növények, mint az állatoknál a mesterseges kiválasztással karöltve jár bizonyos betegségek iránti fogékonyság és az ellenálló képesség csökkenése. A burgonya különböző betegségei csak a nagy gumóju fajok tenyésztésével jöttek elő. A méh veszedelmes ellensége, a fiasítás-rothadás, szerinte a méheknek emberemlékezet óta való rendszeres korcsosítása miatt lett oly veszedelmessé. Ugyanis a káros rendszernél ősszel a legnehezebb és a legkönnyebb családokat pusztították el. Tehát rendszeren a jó, erőteljes, fiatal anyával bíró népet. S mert ez így ment századokon át, a szürke méh annyira elcsenevészett, hogy most már kész prédája a fiasítás-rothadás betegségének. Szerinte az olasz méh (sárga méh) kevésbé van elfajulva s jobban ellenáll. Bertrand megjegyzi, hogy ez az utóbbi állítás tévedésen alapul.

* * * Néhány év előtt azt mondták volt, hogy a fiasítás-rothadás a múlttal is átoltható. R. F. Holtermann végzett kísérleteket e téren. Erős fiasítás-rothadásban szenvedő családok lépjeiből nyert viaszból készített műlépet s teljesen egészséges családoknak adta be. Soha sem tapasztalta a költés-rothadás föllépését az ilyen családoknál. (Gleanings in Bee Culture 1897. febr.)

▽ Gravenhorst »Deutsche illustrierte Bienenzeitung«-jának 1897.

januári számában Dr. Zacher nagyon érdekes ismertetést tesz közzé: A méhnyelvének hossza és a méztermelés czimen. Adjuk belőle a következőket. Kiindulva azon alapelvből, hogy minél tökéletesebben vannak kifejlődve a szervei egy állatnak, annál inkább megfelelő munkaképességű, a méhészeknek azon kell lenniök, hogy a méhek nyelvének hosszát növeljék. Vagyis kiválasztás útján azokat a családokat szaporítsák csupán, amelyeknek a többi között a leghosszabb a nyelve Megfelelő mérő-eszközzel végzett mérések útján (glossometer, mely lapunk mult évi folyamában röviden ismertetve volt) arra az eredményre jutottak, hogy ugyanazon méhesben is némely család egyéncinek nyelvhossza 7 1 mm, másoké 7·5 mm. stb. leghosszabb volt a 9·2 mm-nyi. Könnyen belátható, hogy az utóbbi sok olyan virágból képes még kiszivni a nektárt, a mely az elsőre nézve elérhetetlen.

Tegyünk már most egy kis számítást. Egy munkás méh súlya átlag nem egészen 0·1 grm.; midőn megrakodva hazatér, kétszerannyi. Magában véve óriási munkaképesség. Egy kiló nyers méz (melyben 75% cukor van) összegyűjtésére egy méhnek e szerint 5.600,000 virágot kellene meglátogatnia, sőt egy kiló tiszta cukor előállítására 7.500,000-et.

Egy másik számítás szerint azonban, szép időben egy munkás méh 6—20 kiröpülés alatt 40—80 virágot kereshet fel s $\frac{1}{16}$ gr. mézet gyűjthet. Tehát egy gr. méz összegyűjtése 14 nap tartana, egy kiló pedig, mely körülbelől 3000 sejtet tölt meg több évig. 20—30,000 munkással bíró család kedvező körülmények között egy nap alatt képes egy kiló mézet gyűjteni. Itt azonban tekintetbe kell venni, hogy a népességnek körülbelől fele jár ki csupán. Mig tehát az előbbi számítás szerint egy méhnek egy kiló méz összegyűjtéséhez 5.600,00 virágot kellene kizsákmányolnia, addig az utóbbi fölvétel értelmében ehhez csak 1 280,000 virág sükségeltetik, vagyis alig negyedrésze az előbbi számítás követelte mennyiségnek. Ezen két — rendkívül eltérő eredményü számítás oka a számítás alapjául vett virányok minőségében keresendő.

Hogy a méhek óriási munkaképességéről fogalmat alkothassunk, vegyük figyelembe első sorban is az egész világ méz- és viasztermelésének átlagát. A »Handels museum« szerint Európában egy évi méztermelés átlag 80,000 tonna, körülbelől 44 millió Márka értékben.

Európa egyes államai körülbelől a következő méz- és viasz-mennyiségekkel szerepelnek a világkereskedésben.

Németország	1.910,000 család,	20,000 tonna mézzel.
Spanyolország	1.690,000 »	19,000 » »
Oszt.-Magyarorsz.	1.550,000 »	18,000 » »
Franciaország	950,000 »	10,000 » »
Hollandia	240,000 »	2,500 » »
Belgium	200,000 »	2,000 » »
Görögország	30,000 »	1.400 » »
Oroszország	110,000 »	900 » »
Dánia	90,000 »	900 » »

(Ezekben az értékekben természetesen a házi fogyasztásra fordított mennyiségek nincsenek benne, pedig Oroszországban óriási, mert ott a cukor távolról sem játszik olyan szerepet, mint Nyugat-Európában.)

Észak-amerikában 2.800,000 család van évi 30,000 tonna mézzel. Észak-amerikában a méhészet is óriási arányokban üzemel, pl. a világ legnagyobb méhészete Kanadában Beetonban van, két hektárnyi területen. Az évi termelés átlaga 30-40 tonna méz.

Ha már most a fönnebbi adatokból kiszámítjuk, hogy egy tonna méz termelésére hány család kell, a következő érdekes adatokat nyerjük.

Görögországban 21 család.

Oszt.-Magyarországban 86 család.

Spanyolországban 89 »

Franciaországban 95 »

Németországban } 96 »

Hollandiában }

Belgiumban } 100 »

Dániában }

Oroszországban 122 »

Ezekből a megjelölt hézagos adatokból is kitűnik, hogy délről észak felé fokozatosan csökken a méhészkedés kiadós volta stb.

+ Hangyasav a mézben. Holtermann meggyőződést szerzendő a mézben jelenlévő hangyasav-tartalomról, különböző időben gyűjtött, friss és régi mézeket vizsgáltatott meg vegyileg s arra az érdekes jelenségre bukkantak, hogy a pohánka- (tatárka) mézben

sokkal több hangyasav van, mint a többiekben. Ez magyarázza meg azt is, hogy mikor a méhek pohánkából erősen mézelnek, sokkal fájdalmasabb a szúrásuk, mint különben. (Gleanings in Bee-Culture, 1897, febr.)

= Menthol-méz csöppek köhögés ellen. Az előbbi észak-amerikai lap írja, hogy náluk ilyen czimen mézre és Mentholra erősen emlékeztető ízű és illatú gyógyszert bocsátottak áruba s a cikkíró szerint jó eredménnyel használták már többen. Örömét fejezi ki, hogy törvényes gyógyszerekbe is kezdik használni a mézet. (Bizony ezt nálunk is meglehetne próbálni. Ref)

* * Mecklenburgban egy — a fiasítás-rothadás ellen biztosító — társulat alakult s 1894-ben 85 bejegyzett méhesre esett 38, melyekben a fiasítás-rothadás föllépett.

Ezen tények alapján a miniszter a központi méhésztársaság közreműködésével javaslatot dolgozott ki a fiasítás-rothadás meg-gátlására. A »Landstag« 1896. június 19-én elfogadta a javaslatot, melyet azonnal életbe is léptettek.

A fiasítás-rothadás Angliában is sok bajt okozott az utóbbi években s az ilyen inficiált családok szállítására törvényt is hoztak. A párizsi központi egyesület fölszólította a vidéki méhész-egyesü-leteket, hogy a saját vidékükről tegyenek a központnak jelentést, a szükséges óvintézkedések foganatosíthatása céljából. (L'Apiculteur, Páris, 1897, febr)

|| Rietsche kitalálta, mily módon lehet az ő gépjéről a mű-lépet könnyen levenni, illetőleg milyen módon lehet a viasz oda-tapadását megakadályozni. 50 gr. lágy szappant (kövér szappant, vagy fekete szappant, (lenolajban oldott hamuzsir) kis vászonzsákba téve, 5 liter meleg vízben addig lóbáljuk, míg teljesen föloldódik. Ekkor még 5 liter hideg vizet adunk hozzá. Munka előtt ezen folyadékba mártjuk a sajtólemezeket s így egy óra alatt könnyű szerrel készíthetünk 150 műlépet Közbe, mikor a viasz tapadni kezd, mindig bele mártjuk a lemezeket. (U. o.)

× Ismeretes dolog, hogy a trissen elhagyott anyabölcsőket a munkások gyakran újra befödik. Némelykor aztán az is megtör-ténik, hogy fiatal méhek mennek bele, nemcsak azért, hogy kita-karítsák, hanem, hogy a rendesen nagy mennyiségben ott maradt »királyi éték«-ből lakmározzanak. Mialatt ők ott benn dőzsölnek,

sokszor szépen oda zárják őket, némelykor kettőt is egy anyabölcsőbe. (I. Klein a Gravenhorst: Deutsche illustrierte Bienenzeitungjában 1897, január.)

+ Amerika két legnagyobb üzemű méhésze Elwood és Hetherington a következő módon akadályozták meg a rajzást. Mikor a család legnépesebb s legtöbb méze van — tehát rajzásra a legalkalmasabb állapotban — az anyát kifogja s két kikelőfélben lévő fiasításos léppel anyanevelőbe zárva, a törzscsalád mellé állítja. Az első nap az anyanevelő menőkéjét elzárva tartja, elegendő friss levegőről gondoskodván. Mert megtörténik, hogy az első felindulásban ki- és visszarepülnek az anyák. Alkonyatkor nyitják meg a méhmenőkéket. Az áthelyezett anyákat addig tartják így, a míg újra szükség lesz rájuk. A meganyátlanítás utáni 9. ik napon minden aanyanevelőt kivágnak. Mivel most a fiasítás mind földve van, anyákat többé nem neveltetnek. 9—10 napig így maradnak, ekkor az anyákat visszadják családjaiknak. A míg az anya újra petézni kezd, a rajzási láz teljesen elmulik. Az anyák visszafogadása azonban nem megy mindig simán. Mert az utolsó 9—10 nap alatt egyik-másik családban álnyák léptek fel. (U. o. 1896. okt.)

□ Az egyszemű (cyclops) méhek, azaz olyanok, melyeknél mind az 5 szem egygyé nőtt össze, I. Klein megfigyelései szerint sokkal gyakoribb, mint eddig hitték. Az ilyen bénáknak nagyon jellemző a magukvisellete a szabadban. Izgatott, ideges hevességgel röpkednek, vergődnek a földön. Hirtelen neki iramodással fölrepülnek, de legfőlebb 1—1½ méternyi ivet irnak le röpkedés közben s újra a földre csapódnak.

Izgatott hangu zümmögésükről könnyű rájuk ismerni. Kleine azt tapasztalta, hogy a világosságot észre látszanak venni, a földön az akadályokat is felismerik, de röpkedés közben a távolságokat nem tudják megítélni. Ez tehát azon, most általános nézetet támogatja, mely szerint az oldali szemek csak közellátásra szolgálnak. De lehet a torzképződés eredménye is. (U. o.)

× A munkás méhek mikor lesznek felnőttek? Elterjedt hit, hogy a munkások kikelésük után 15 napra lesznek érettek — a külső munkára, vagyis 15 napos korukban lesznek nagykorúak. Grenier szerint 5—6 napos korukban már érettek. L'abbé Martin szerint 7 napos korukban kezdenek a külső munkák ellátásához.

Ime a kísérlete: Az ő méhesétől egy kilométernyire egy másik méhész 12 család carnioliai méhet telepített le 4 évvel ezelőtt. Ezen idő alatt a Martin abbé méhei oly mértékben vették igénybe a polgári házasság előnyeit, hogy a szép olasz szín csaknem teljesen eltűnt méheiről.

Ekkor hozatott egy olasz rajat s lehető gonddal látta őket el. Az anya szépen petézett. 3 ad napos korukban elszedte az álcákat. Az elvett fiasítás helyére egy munkás-sejtű lépet tett s az anyát ráhelyezte. Jobbról és balról egy-egy herélépet tett. Ezeket is telepetétzte.

A fiasítást újból elvette s két részre osztotta olyformán, hogy mindkét félnek legyen tojása is és álczája is. Lakatlan kaptárba helyezte őket tavalyi lépekre s bőven adott nekik mézet. Most két erős családot áthelyezett s azok helyére tette a két lakatlan kaptárt. Csakhamar megnépesültek a hazatérő munkásoktól. Ez a tavaly május 22-én reggel volt. A fiasításból nevelt anya 12¹/₂ napra kelt ki és 11 nappal később, június 16-án kezdett petézni. 20 nap múlva keltek ki az első munkások és pedig korcs munkások. Kibuvásuk után heted napra július 13-án látta őket már hordani himport és mézet. (L'Apiculteur, Paris, 1897, február.)

□ Bátor nő. Milmowszky Antal lengyel fiatal ember néhány száz milreist megtakarított munkája után s pár hónap előtt meg is nőszülve, St. Felicianoban (déli Braziliában) telepedett le. Egy picade Julho de castillosban lakott. Egy fekete és egy sárga bőru gazembernek a lengyel pénzére fáj a foga s egy szép délután, mikor a férfi nem volt otthon, az asszony pedig a rocaban volt elfoglalva, az »üzlet« után láttak. Az asszonyt sajátságos nyugtalanság szállotta meg s azonnal haza indult, hogy lássa, rendben van-e mindeu. Az udvarba érve, már hallotta a szobából a szokatlan neszt. Az ajtó hasadékán benézve, teljes munkában találta a két gazembert. Egy asztalon két facaos (nagy erős kések) és két pisztoly feküdt. Tehát védelemre is el voltak készülve. A szobában minden össze-vissza volt hányva. Mosf mittevő legyen? No de »asszonyész — kigyóész«. A fiatal asszony az ajtót kívülről egész csendesen eltorlaszolta. Ekkor az ablakhoz lopózkodott. Az ablakon nem volt üveg, csak táblával volt becsukva. Az ablaktáblát felrántani, a közelben levő két méhkast a szobába hajítani pillanat műve volt. Ilyen tá-

madásra a két jó madár természetesen nem volt elkészülve s kések, pisztolyok nem használtak semmit. A felzúdult méhek sokasága lepte el a mindenféle kapkodó tolvajokat s úgy összeszurkálták őket, hogy néhány percz alatt eszméletüket veszttve hullottak a földre Mikor az asszony a fellármázott szomszédokkal bement, formátlan tömeg volt mindkettőnek — különben sem nagyon szép formájú — arcza. Az élesztési kísérletek más napig nem vezettek eredményre. (A Bienenpflege ut. Gravenhorst deut. ill. Bienenzeit.-ból. 1897. febr.)

× A méz- és viaszárakban sehonnan sem jeleztek változást; a januáriusi füzetben közöit árák tehát még mindig mint értékek szerepelnek.

Urambátyám levelei.

I.

Kedves öcsém! Örömmel értesültem leveledből, hogy a tavasz-tólfogva méheket szándékozol tartani, s a mennyiben tőlem kérsz tanácsot, hogy hogyan kezdenél a munkához? én szivesen megírok neked egyetmást, úgy, a mint én is tudom a tapasztalásból.

Arra az első kérdésre, hogy mennyi jövedelmet várhatnál a méhek után, csak azt felelhetem, a mit Aesophus mondott vala az utasnak, a ki azt kérdezte, hogy mennyi idő alatt érkezik oda, a hova menni szándékozik? Előbb hadd lássam, hogy haladsz? Mert ez is csak olyan, mint másféle gazdálkodás. A gazda ügyességétől meg az időjárástól függ, hogy milyen legyen a mézszüret? Annyi bizonyos, hogy a ladás kas után több a haszon; mert ha jól forgolódik a méhés, kivesz belőle annyi mézet, a mennyit őszszel nyom a vesszőkas és mégis megmarad a család jövendőre, a mit csak úgy kell tekinteni, mint a jól kamatozó tőkét.

Nálam jó és rosz esztendőtt egybevetve, átlagosan 2 forint tiszta haszon kerül egy ladás kas után, de mondhatni harmadrendű ám a mi mézvidékünk; Hátszeg vidékén, a hol a bátyám is méhészkedik, már 3 irt kerül egy láda után és volt olyan esztendő, a mikor egy láda után egy fél mázsa mézet pergett.

Az első tanácsom azonban az, hogy a kezdő méhés ne építsen magának fellegvárakat; még jobb, ha addig nem is gondol a haszonra, a mig meg nem tanulta a méhekkal való bánást; mert

én tapasztalathból tudom, hogy még minden méhészcsalád, a ki hübelebalázs módjára ment neki a dolognak; sok méhet szerzett, a nélkül, hogy előbb tanult volna valamit ezekről a csudálatraméltó bogarakról, akár könyvből, akár tapasztalásból.

Azt tanácsolom, hogy csak kicsinyben kell ám kezdeni; jó lesz tehát, ha valamelyik becsületes méhes gazdától vásárolsz két kas méhet, ha mást nem szerezhetsz, jó lesz a vesszőkas is, mert nem nehéz ám áttenni az építményt és a bogarakat ládás kasba, kiváltképen ha segítségére lesz ebben valamelyik becsületes, ahhoz értő méhészc. Arra legyen gondod, hogy fekete lépü méhet ne vásárolj, mert abban meg vannak immár szükülve a sejtek s e miatt nem fejlődhetik azokban ugy a fiasítás, a mint kellene. Olyat se vásárolj a melyiknek öreg már az anyja.

No elhiszem, hogy még sohase láttál anyaméhet, s miután se a tiszteletes, se a notárius, mátrikulát nem vezet róluk: nem tudhatod hol kezdjed, hogy megtudjad az anya évei számát? Első dolog, hogy tisztességes embertől vásárolj, azután meg ne vásárolj olyan kast, a melyik nem rajzott, ép ugy ne első rajot. Legjobb a másodraj.

A ládás kas már nem olyan bekötött zsák, mint a parasztkas, mert a ki nem is ért hozzá, az is látja, ha van-e benne elég bogár? mennyi a méze és mennyi a fiasítása? A melyik ládában a nép Hugó napkor cilep négy félkeretet és fiasítás van bőven, azt már meg lehet vásárolni, ha tudniillik az anya nem öregebb egy évesnél.

A tavaszi méhvásárlást azért ajánlom inkább, mint az őszi, mert akár ládás, akár vesszőkasbeli méhre kerüljön a vásár, inkább láthatja a méhészc, hogy mit vásárol, mint ősszel, aztán meg a parasztkasból könnyebb ám tavasszal átteni a lépét, népet ládás kasba, mint ősszel; no de még, a telelés sem bizonyos, mig ha Hugó-nap után olyan méhcsaládot vettél, a melyik rendben van, bizvást öröme lesz benne.

Talán azon kellett volna kezdenem, hogy mielőtt méhet vásárolnál, készítsd meg a méhszint, a hova elhelyezzed; mert a pajtát is az előtt kell megépíteni, mielőtt a marhát megvásárolnánk.

Sok okos ember már sokféle tanácsot adott, hogy hova és miképen kell építeni a méhszint? A ki ezt a sok tanácsot mind

*

elolvassa, az el se tud igazodni, hogy mi legyen hát a legokosabb?

Én azt tanácsolom, hogy építsed olyan helyre a méhszint, a hol a szél nem jár. Mert a szél legnagyobb ellensége a méhnek. Ezért, még védett helyen se jó északra vagy északnyugatra fektetni a méhszintnek azt a részét, a melyen a méhek kiröpülnek; mert leginkább kora tavasszal és ősszel, kárt tehet a hűvös szél. Legyen védve a méhes a verőfénytől is. Ebben a tekintetben jó szolgálatot tesz a méhes közelében egy pár élő fa. Ez még akkor sem csinál bajt, ha közel van a méheshez. Ennek az előnyeiről meggyőződhetünk, ha figyelemmel kísérjük az erdei méhek fejlődését, a hol még a nagyobb sűrűségben is igen jól fejlődnek a családok, pedig bizony még kész fészket sem találtak, hanem magoknak kell ki-gyalullni és kitakarítani a sokszor nyirkos, korhadt és penészes oldal-falakat.

Én egyszerü fészert ütöttem össze deszkából, léczből olyaténképen, hogy ajtóval elzárható, a mi nemcsak azért czélszerű, hogy idegen ember minden akadály nélkül oda be nem juthat, de munkaközben nem tola-kodnak a kiszedett keretekre a méhek, a melyek kiváltképen tavasszal és ősszel, sok alkalmatlanságot okoznak annak, a ki nyitott méhesben, vagy duczokban méhészkedik.

Nem férvén semmi kétség ahhoz, hogy helyesen, okosan, következőképen haszonnal és igazi gyönyörűséggel csak ladás kasokkal lehet méhészkedni: nem maradhatok adós a felelettel arra a kérdésre sem, hogy miféle kaptár volna a legczélszerűbb?

Maholnap elmondhatjuk, hogy annyiféle a kaptár, a hány méhész. Mert a ki megösmarkedett valamennyire a méhekkel, mindjárt azon mesterkedik, hogy kitaláljon valami új kaptárt, vagy egyébféle méhészeti eszközt, olyat, a milyen még nincs a világon és a melyik mindeneknél jobb. Nem csudálkozom tehát, hogy a mikor a kezdő tanácsot kér a veteránusoktól, mindenik más-más kaptár csalhatatlanságára esküszik, mire aztán a megkábitott kezdő elveszti a bátorságát a kezdeményezésre, vagy épen a leprosszabb kaptárhoz jut.

Nó, még azt sem kell szem elől tévesztetni, hogy minden embernek a keze maga felé hajlik s a tanácsadó méhészek között olyan is lehet, a ki régi, rozoga, rosz, ladás kasaitól menekülni

kiván s nyakára sózza a kezdőnek azt, a minék ő sem tudta hasznát venni. Ezért hát csak azt tanácsolom neked, hogy olyan kaptárt szerezz be, a melyikről az igazságos bírálatra hivatott szakértők mondottak már kedvező véleményt és ne sajnáld azt a pénzt, a mit egy jó kaptárért kell kiadnod, mert az mindig kifizeti magát, míg a rossz kaptár mellett bizonyosan hamar elveszited a kedvedet a méhészkedésre.

Arra a kérdésre, hogy milyen legyen a kaptár? még csak azt jegyzem meg, hogy legyen az *egyszerű, könnyen kezelhető*, és olyan, melyben a méhek a tulságos *meleg* és a *hideg* ellen kellőképen védve legyenek.

A méhesből.

A tavasz ébredése a méhészt is munkára hívja.

Ha valamikor szükség volt a méhész éberségére és az okos munkálkodásra: bizonyára szükség van az idén, midőn egy majdnem páratlan rossz tél után kell megtartanunk a méhállomány fölöött az első szemlét.

A ki evvel a szemlével késik, olyan mulasztást követ el, mely méhcsaládjai, vagy legalább azok egy része pusztulását eredményezheti.

Első gondja legyen tehát a méhésznek, hogy a mint a lég hőfoka árnyékban elérte a 9 R. fokot, vizsgálja át mindazokat a családokat, melyeknél legkisebb gyanuja van, hogy nincsenek rendben, vagy, hogy valamiben hiányt szenvednek.

Azt minden méhész tudja, hogy a melyik méhcsaládnál az ősszel, leghátul beakasztott mézes keret tartalma kiürült, ott elfogyott a méz s már beállott az inség, mert a leghátulsó mézes keretet csak akkor üritik ki a méhek rendszerint, a mikor más helyen a kaptárban nem találnak eleséget.

Az ilyen családokat tehát okvetlenül és haladék nélkül föl kell segíni, akár meg nem czukrosodott lépes mézzel, akár kerekbe öntött folyékony mézzel, vagy, ha ilyen nincs, méz-sűrűségű, jól megfőzött czukor-sziruppal.

Mikor ezt a teendőt végzi a méhész, egyszersmint tisztogassa ki a kaptárait, távolítsa el az elpusztult méheket, törmelekeket, egy szóval minden tisztátalanságot s ha a nép megfogytat-

kozott volna, a költő-kamrát a népesség arányához képest meg kell szűkíteni, mert csak akkor remélhetjük a család gyors gyarapodását, ha nem több, mint egy pár kerettel van több a kaptárban, mint a mennyit a méhek ellepnek.

Mínthogy márcziusban a lég még igen hűvös arra, hogy az egész kaptár építményét átvizsgálhassuk s a kellő óvatosság elmulasztásával kitchetjük a családot a legnagyobb veszedelemnek: csak addig kell terjeszkedni a vizsgálattal, a meddig okvetlenül szükséges, hogy meggyőződjünk a család állapotáról. Ha például a hátsó két vagy a keret kivétele után azt látjuk, hogy a négy közlebbi lépen rendes fiasítás van, az építményt tovább ne bolygassuk, mert a hol friss munkás méh fiasítás van, ott már felesleges is a további vizsgáldás, csak arra kell törekedni, hogy a család esetleges szükségén segítsünk.

A családok helyes átvizsgálása és a végleges tavaszi rendezés a Hugó-nap utáni teendők sorába fog tartozni.

Ha az átvizsgálásnál anyátlanságot tapasztal a méhész valamelyik családnál, — ezt feltétlenül, azonnal egyesítse egy más családdal. Ilyenkor az nagyonkönnyen megy, mert ha mézcs vizet megpermetezünk, besöpörhetjük a népet egy más, rendben levő családba.

Azzal azonban, hogy az éhező családot elláttuk legalább egy pár hétrevaló mézrel, vagy cukor-sziruppal és a viszonyokhoz képest lehetőségig kitisztogattuk a kaptárt, még nem végeztünk el *minden* szükséges teendőt.

Mikor a méz elfogy a méhek éléskamrájából, rendszeren elfogyott a himpor-készlet is

Igenkevés méhész, a ki gondoskodik arról, hogy tavaszra legyen tartalék himporos lépje is.

Márcziusban, különösen pedig a hó elején a szabad természet még nem szolgáltat himport, vagy ha igen is, elegendő mennyiségűt nem. De meg az is a baj, hogy márcziusban, még ha bőven is volna himporos virág, nincs arravaló meleg, hogy a méhek kiöpülhessenek és hordhassanak.

Ezért a *liszt-etetést*, melyet már oly sokszor ajánlottam, *minél korábban* meg kell kezdeni. A zsemlyeszínre piritott finom liszttel tökéletesen pótolhatjuk a himpor hiányát. Ezt a méhes közelében,

fedett helyen kell kitenni; elhordják, ha deszkán vagy valamely edényben adjuk is s még kapósabb lesz, ha a liszt közé, megpörkölés után, kevés cukrot és porrá tört paprikát vegyitünk.

A himport pótló anyagok beadására többféle módot ajánlanak, sőt már igenis pancsolnak a méhészek, vagy talán inkább azok, a kik a méhészet utján jövedelemre törekednek, de én, mind-
eddig egyszerűbb és olcsóbb módot nem ösmerek, mint a liszt-
etetés, ezért, mindaddig, míg meg nem győz valaki, hogy annál
célszerűbb is van, maradjunk csak a mellett. J. Juhos Márton.

Vegyések.

— *Meghívás.* A »Csap és vidéke méhészkör« márczius 11-én Ungváron közgyűlést tart, melyre a méhészkör tagjait és a méhészet iránt érdeklődőket van szerencsém tisztelettel meghívni. Csap, 1897. február 20. *Bacskey Sámuel*, a kör elnöke.

— *Sötér Kálmán „Méh és Világa“* című munkájáról következőleg ír a «Budapesti Hirlap»: «A méh és világa», ez a czime annak a monumentális műnek, melynek első kötetéhez jelent meg a második rész, az 500-ik laptól az 1110-ik lapig. És ez mind csak az elméleti rész. Oly kiméretű munkája a tudásnak és szorgalomnak, melyhez körültekintő alaposág járul, minőhöz alig van fogható. Nemcsak egy praktikus méhészetben eltöltött élet tapasztalásai, tehát eredeti megfigyelések özöne van itt fölfolgozva, hanem forrásszerűleg és kritikailag a méhészetnek összes európai irodalma. Nagy sor ez ott, a hol a munkás anyagi haszonra vagy jutalomra nem számíthat, mert hiszen a közönsége, az érdekeltség aránylag igen kiskörü, a munka pedig fáradság, terjedelem és költség dolgában óriási. Sötér Kálmán, a mű jeles szerzője, ezzel az ő művével igazán hasonlatos az ő szeretett bogarához, a méhhez szorgalom, fáradhatatlanság, szerény önzetlenség és pontosság dolgában és minden erényeire nézve. A ki könyvét megakarja rendelni, tán legjobb, ha a szerzőhöz fordul. (Inám, Hontmegye.)

— *Méhészeti oktatás a kertészeti iskolában.* A földmivelésügyi minister Valló János méhészeti szakközegét megbizta, mint most értesülünk, még a mult évben, hogy a pozsonyi szőlészeti és kertészeti szakiskolában a méhtenyésztést tanítsa. Ezen intézetben a méhtenyésztést külön tantárgyként tanítják, hetenkénti 2 órában,

télen az elméletet, nyáron a gyakorlatot. A méhészeti szakoktatásról folyt eszmecsereben a kérdés ekként való megoldása egyhangulag szükségesnek véleményeztetett s miként a tények igazolják, a megoldás ily módon lehetséges és csak az van hátra, hogy a többi intézetekben, nevezetesen a tanító képzőkben a méh. oktatás hasonló módon szerveztessék.

— **A Sötér kaptáráról** Bacskay Sámuel jeles méhész a következőket írja: Ugy tapasztaltam, hogy az minden más kaptárnál jobb; minthogy pedig ezt schol sem készítik, megbíztam *Zemlényi József* ungvári asztalost, ki elárusítás céljából nagyobb mennyiséget gyártson, a ki vállalkozott is arra és a borítottat 3 frért, a borítatlant 2 frt 25 krért fogja adni, helyben, vasutig szállítva. Ugyanő szalmaköpkrevaló ládákat is szállít, 7 kerettel, alsó és felső deszkával, 1 frtéért.

— **Olcsó kaptárok.** Figyelmeztetjük méhésztársainkat, hogy a Bodor-féle olcsó kaptárok megrendelési ideje elérkezett. A kinek szüksége van ilyen kaptárra, a megrendelést tegye meg mielőbb, hogy az iparüzlet is jó előre tájékozva legyen a gyártandó mennyiség iránt. A kaptár ára Hanemann rácszal együtt 2 frt 15 kr. Kolozsvárt Lapunk kiadóhivatala az egyleti tagok megrendelését készségesen teljesíti minden díj nélkül.

— **A méhek laboratóriuma.** Reidenbach kísérletei szerint a méhek a hangyasavon kívül *borsavat* is állítanak elő. Megállapította, hogy az idős fiasításos lép 0.35 borsavat tartalmaz, míg a még be nem fiasított lép *semmit*. A borsav hivatása az, hogy a nádcukrot invert cukorrá változtassa.

— **Az idős méheket** távolról is megismerhetjük, ha hordás idején megfigyeljük, mennyi virágport visznek lábkosaraikban? Minél kevesebb a virágpor rakomány: annál öregebb a méh, mert a lábkosarak körözete megkopása miatt nem képes úgy felrakodni, mint az ifjun.

— **A hamisított méz próbája.** Felinger szerint meg lehet különböztetni a mesterséges mézet a valóditól, ha a kísérlet alá veendő mézbe 20 százalékos higitás után 1 csöpp ólom eczetet csepegtünk (ennyi 15 gr. mézre kell); 20 percz múlva pehelyszerű csapadék lesz a folyadékban, ha nem volt tiszta méz, míg a hamisítatlan méz változatlan marad.

— **Kitűnő ojtó viasz.** 36 súlyrész sárga viasz, 125 rész fenyőfa

szurok, 18 rész fagygyu és 12 rész terpentin. Előbb megolvasztjuk a viaszot lassu tüzön, azután, keverés közben hozzávesszük a fenyőfa szurkot, s azután a fagygyut, s mindezeket jól összekeverve, a tüzről félre vesszük az edényt, s ekkor szintén keverés közben hozzáadjuk a terpentint, s mindaddig, mig kihül, keverjük.

Méz- és viasz-árak.

(T. olvasóink lehető pontos tájékoztatására ezután félévenként közöljük, azon külföldi pénznemek kereskedelmi értékét, melyek e rovatban emlittetnek:

1 dollár (észak-amerikai) à 100 cent = 2 frt 40 kr.

1 frank à 100 centime = 47'9 kr.

1 lira à 100 centesimo = 45 kr.

1 márka à 100 pfennig = 59 kr.

Budapest: Az erdélyi viasz 100 klgr. 150 frt. Méz forgalom nélkül

Bécs: sajtolt méz 30—32 frt, csurgatott 32—34 frt, pergetett méz 34—36 frt, viasz: sárga 140—152 frt, fehér 200—205 frt.

Franciaország. Az 1896. évben gyöngé volt a gyümölcs-termés s ezért kevés befőtt készült. A méz kicsinyben is és igen természetesen nagyban is keresett. Az árfolyam mégis a legfinomabbnál is 120—125 fr. Ezt keresik leginkább czukorkagyártáshoz.

A vidéki fehér 80 fr. A bretagnei, mely előbb emelkedett volt, 70—75 fr.-ra szállott.

Anversben ezen mézek 90—92 fr.-on kelnek.

Havreben a chilit méz 60—75 fr.

A viasz árfolyama változatlan, minőség szerint 320—340 fr.

Marseilleben: algiri 315—320 fr; syriai 325 345 fr; caramani 345—355; marokkói 320—330; mozambiquei 320; adeni 305 fr. 100 klgr.-ként helyben.

Havreban az afrikai viasz 320 fr; chilit 330 fr; haíti 320 fr; carnauba, fehér japáni 125 fr.

Bordeaux-ban: a belföldi minősége szerint 290—350 fr.

Méhek. Bourgogne-ban egy 50 liter köbtartalmu szalmakasban lévő méhcsalád ára 19—20 fr.

Olaszország. A méz- és viasz-árak változatlanok, a forgalom gyöngé. Fehér méz 80 lira, a sárga 90 lira hektoliterenként.

A viasz minősége szerint 300—320 lira métermázsánként.

Amerika. Chicago. 1896, decz. 26. Mész. Első minőségű keretes méz, nagyon keresett, 13—14 ct. Kevésbé tökéletes, fehér 12—12¹/₂ ct., mézszínű 11 ct., sötét 8—10 ct., pergetett, fehér 6—7 ct., mézszínű 5—6 ct., sötét 4¹/₂—5 ct., méhviasz 26 ct. fontonként. (1 font = 453·59 gr.)

San-Francisco. Első minőségű fehér keretes méz 11—11 ct., jó fehér 9—10 ct., pohánkaméz 7—8 ct., pergetett, fehér, somkoró és hármész 5—5¹/₂ ct., dél-californiai 30 ct. per gallon (1 gallon, à 8 pint = 4543·487 köbcéntiméter). Méhviasz 26—27 ct. fontonként.

A szerkesztő postája.

— *K. D.* úr Szathmár. A méhek elkorcsosodását »biztosítani« aligha lehet. Ez csak ott volna lehetséges, a hol biztosítva van a méhész, hogy a röpkörbe idegen méhesből here át nem jön, de ott, a hol a röpkörön belül más fajta méh van: majdnem lehetetlen az eredeti fajt a maga valóságában megtartani. Valamely család korai étetésével elérhetjük ugyan, hogy előbb lesz heréje, mint a többi családnak s maga Dzierzon is így próbálta a fajt eredetiségében megtartani, de nem tekintve azt, hogy a rajzás vagy más rajoztatásra való korai előkészítés után is, a megtermékenyedés csak megfelelő időjárás mellett történhetik meg, a mi, ha meg nem történhetik a maga idejében, később már idegen herével is történhetik a szaporodás, — azért sem »biztos« ez az eljárás, mert nem bizonyos, hogy a röpkörön belül, valamely más méhesben nincs-e ép oly korai here, mint abban a családban, melynek a fajtisztaságát meg akarjuk őrizni? — »*Tej-oltó.*« Igentartós és jó oltóanyagot nyerhet a következő eljárással. A borjuyomrot tisztára mosva felfujuk, mint a hólyagot. Kiszáritás után a véres és kövér részeket kivágjuk, úgy, hogy csak a világos, tiszta helyek maradjanak meg s ezekből apró kockákat vagdalunk; 100 gram ilyen kockára 900 gram destillált vagy tiszta és friss esővizet és 100 gram finomított szeszet öntünk s jól összerázza, egy éjjel állani hagyjuk, azután szitán átszűrjük, de nyomás nélkül. Az ekkép nyert folyadékot itató-papíron átszűrjük és használatra félretesszük. Ebből 5 gram kell, hogy 1 liter tej sajt-tartalmát kiválasszuk. (35° R. melegben.)

Tartalom: Miképen mozdítjuk elő a rajzást? *V. I.* — Hogyan segítsünk az álnyás családon. *Simay I. Tivadar.* — A méz mint konzerváló anyag. *Erdős Lajos.* — A valódi angol „Plumcake” készítmódja. *Liskai József.* — Egy kis ócska ujdonság. *B. S.* — A lépes méz bírálata. — Szemle. — Urambátyám levelei. — A méhesből. *J. Juhos Márton.* — Vegyések. — A szerkesztő postája.

Szerkesztésért felelős: **Bodor László.**

